

Діджиталізація правовідносин. Які закони та підзаконні акти сьогодні регулюють правовідносини у сфері діджитал? Які проєкти законів можуть поліпшити ситуацію? Якою має бути кібергігієна та кібербезпека сьогодні з огляду на права та свободи громадян, правові відносини бізнесу та держави?

Анастасія ГЕВЧУК, юристка ЮКК «Де-Юре»

Через введення карантинних обмежень Україна вимушено перейшла на новий рівень діджиталізації в усіх відносинах: особистих, наукових, економічних і, в тому числі, правових. Пандемія дала нам поштовх йти в напрямку цифровізації впевненіше, оскільки це було необхідно для того, щоб не зупинилися процеси у суспільстві.

Одним із найважливіших важелів у правовій сфері є судова система, без якої призупиняється безпосередній захист прав людини. А тому судова влада зіткнулася з негайною необхідністю переходу в онлайн. Під час карантину через Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» № 540-ІХ від 30 березня 2020 року влада передбачила можливість дистанційної участі сторони провадження у засіданні, а саме — було розширено можливість участі в режимі відеоконференції у кожному з процесів. Разом із цим суди почали приймати документи, подані дистанційно через електронну пошту та підписані електронно-цифровим підписом. Варто згадати також і про стрімкий розвиток сервісу «Дія». Через нього для юристів стало набагато простіше працювати з клієнтами ФОП, оскільки суттєво спростилися процес реєстрації ФОП, отримання довідок. Проте, що дійсно важливо в прагненні до діджиталізації, це захист

прав людини, а також надзвичайно актуально — захистити персональні дані, що в сучасному світі робити стає дедалі складніше. Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних (ETS № 108), її модернізація Протоколом про внесення змін до неї (CETS № 223, відкритого 10 жовтня 2018 року для підписання країнами-учасницями Конвенції ETS № 108), підкреслює, що вплив алгоритмічних систем на права людини став ширшим і вимагає додаткового захисту. У зв'язку з чим Комітет міністрів Ради Європи видав Рекомендацію CM / Rec (2020) 1 Комітету міністрів державам-членам щодо впливу алгоритмічних систем на права людини. У цьому документі передбачено керівні принципи та алгоритм необхідних дій для ефективного захисту прав людини та персональних даних. Поряд з усіма іншими необхідними діями влади передбачене законодавче врегулювання. Держава має забезпечити дотримання та виконання законів, у тому числі, вимагаючи, щоб відповідні суб'єкти використання та обробки персональних даних представили адекватну документацію для перевірки дотримання законодавства. Якщо суб'єкти державного та приватного секторів не виконують своїх юридичних обов'язків, вони повинні нести відповідальність. На цей момент Україні важко похизуватися стійкою і широкою законодавчою базою з цього питання. На сьогодні діє орган виконавчої влади, який займається конкретно цим напрямом, — це Міністерство цифрової трансформації та Комітет цифрової трансформації. Такі органи для України є новими, проте напрям, яким вони займаються, наразі є одним із пріоритетних, а тому очікуємо результатів їхньої роботи.

**Олександр ВОРОНЦОВ,
юрист Hillmont Partners, адвокат**

У зв'язку з пандемією COVID-19 Україна, як і весь світ, відчула нагальну потребу пришвидшити розвиток інформаційних технологій та забезпечити можливість широкому загалу здійснювати буденні операції в електронному форматі.

Діджиталізація бізнес-процесів — це вже не майбутнє, а теперішнє, від чого залежить можливість кожного бізнесу вистояти в ці мінливі часи, переформатуватися та вийти з кризи озброєними новими підходами до роботи. Не є винятком цього процесу і юридичний бізнес, адже в нашій діяльності клієнт розраховує не тільки на високий професіоналізм та сервіс від адвоката, але й на конфіденційність, безпечність та надійність усіх процесів в умовах цифрової взаємодії. В Україні досить розвинена інфраструктура цифрових послуг, і держава приділяє цьому питанню суттєву увагу. Особливо слід відзначити вражаючу роботу Міністерства цифрової трансформації України, яке впроваджує все більше інноваційних та надзвичайно корисних проєктів, таких як «Дія». Серед основних законів, які регулюють в Україні сферу діджитал, варто виокремити Закони України «Про інформацію», «Про телекомунікації», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про адміністративні послуги», «Про електронні

довірчі послуги», «Про захист персональних даних», «Про електронну комерцію», «Про Національну програму інформатизації» тощо. Перелік можна продовжувати дуже довго і він не обмежений виключно законами. Правове регулювання сфери діджитал здійснюється також на рівні як міжнародних актів, так і підзаконних нормативно-правових актів України. Серед найцікавіших проєктів законів можна назвати такі: «Про публічні електронні реєстри» № 2110 від 10 вересня 2019 року, «Про хмарні послуги» № 2655 від 20 грудня 2019 року, «Про віртуальні активи» № 3637 від 11 червня 2020 року, «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» № 4303 від 2 листопада 2020 року. Вони покликані врегулювати нагальні потреби сьогодення, оскільки тенденції потребують якісно нового регулювання сфери діджитал. Основні питання, які наразі стоять на порядку денному законодавців, — це вдосконалення вже існуючої нормативної бази та забезпечення максимальної безпеки і стабільності як при обробці, передачі, захисті даних, так і при ідентифікації осіб під час здійснення різноманітних операцій у цифровому середовищі. Зважаючи на це, діджиталізація, в тому числі юридичного бізнесу, є рушійною силою, яка сприяє розвитку і трансформації. Фактично, ми дійшли до того рівня правосвідомості, коли не виникає сумнівів, що залишиться конкурентоспроможним виключно той бізнес, який має ліпші технології та методи їх впровадження, що дає змогу залишатись гнучкими та динамічними незалежно від будь-яких зовнішніх факторів.